

Engels B+S
3de graad D-finaliteit
III-EngS-d

BRUSSEL

D/2024/13.758/186

Versie januari 2024

1 Inleiding

De uitrol van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze garanderen binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. Leerplannen zijn ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. Ze versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. Leerplannen laten ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden ondersteuning waar nodig.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

Leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool. Ze laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lessen ...).

Leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

Leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze**. De leerplandoelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen in een bepaald structuuronderdeel. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen na elke graad.

Leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden voldoende ruimte voor eigen inhoudelijke keuzes en een eigen didactische aanpak van de leraar, het lerarenteam en de school.

Leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming. Die samenhang betreft de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) en de horizontale samenhang tussen vakken binnen structuuronderdelen en over structuuronderdelen heen. Leerplannen geven expliciet aan voor welke leerplandoelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren. Een verwijzing van een leraar naar de lessen van een collega laat leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialoogschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed

onderwijs is. Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor leraren en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.

- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de school en de bredere samenleving. Scholen zijn **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.
- Leraren vormen leerlingen door middel van leerinhouden die we groeperen in negen **vormingscomponenten**. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over taal spreken zonder over cultuur bezig te zijn; wetenschap en techniek hebben een band met economie, wiskunde, geschiedenis ... Dwarsverbanden doorheen de vakken zijn belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Vorming is voor een leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Zijn meesterschap en passie brengt een leraar ertoe om voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren te zoeken om **de wereld te ontsluiten**. Hij introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen kunnen worden gegrepen door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar**, maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan helpt daartoe. Het zorgt voor het fundament van heel de vorming dat gerealiseerd wordt in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De leraar als professional, als meester in zijn vak krijgt vrijheid om samen met zijn collega's vanuit de leerplannen aan de slag te gaan. Hij kan eigen accenten leggen en differentiëren vanuit zijn passie, expertise, het pedagogisch project van de school en de beginsituatie van zijn leerlingen.

De leerplandoelen zijn noch chronologisch, noch hiërarchisch geordend. Ze laten ruimte aan het lerarenteam en de individuele leraar om te bepalen welke leerplandoelen op welk moment worden samengenomen, om didactische werkvormen te kiezen, contexten te bepalen, eigen leerlijnen op te bouwen, vakoverschrijdend te werken, flexibel om te gaan met een indicatie van onderwijstijd.

1.4 Differentiatie

Om optimale leerkansen te bieden is [differentiëren](#) van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen voor wie dit leerplan is bestemd, behoren immers wel tot dezelfde doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Zij hebben een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de onderliggende graad, de thuissituatie en vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen. Positief en planmatig omgaan met verschillen tussen leerlingen verhoogt de motivatie, het welbevinden en de leerwinst voor elke leerling.

De leerplannen bieden kansen om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden en door de leeromgeving aan te passen. Ze nodigen ook uit om te differentiëren in evaluatie.

Differentiatie door te verdiepen en te verbreden

Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. Variëren in abstractie spreekt leerlingen aan op hun capaciteiten en daagt hen uit om van daaruit te groeien.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door meer kennis of vaardigheden aan te bieden om leerlingen uit te dagen.

De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep. Leerinhouden in verschillende contexten aanbrengen biedt kansen om leerlingen aan te spreken op hun interesses en daagt hen tegelijk uit om andere interesses te verkennen en zo hun horizon te verruimen.

In 'extra' wenken bij de leerplandoelen en in beperkte mate ook via keuzeleerplandoelen bieden we je inspiratie om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden.

Differentiatie door de leeromgeving aan te passen

Doordachte variatie in werkvormen (groepswork, individueel, auditief, visueel, actief ...) vergroot de kans dat leerdoelen worden gerealiseerd door alle leerlingen. Het helpt hen bovendien ontdekken welke manieren van leren en informatie verwerken best bij hen passen.

De ene leerling kan snel of zelfstandig werken, de andere heeft meer tijd of begeleiding nodig. Variëren in de mate van ondersteuning, gericht aanbieden van hulpmiddelen (voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...) en meer of minder tijd geven, daagt leerlingen uit op hun niveau en tempo.

Leerlingen op hun niveau en vanuit eigen interesses laten werken kan door te differentiëren in product, bijvoorbeeld door leerlingen te laten kiezen tussen opdrachten die leiden tot verschillende eindproducten.

Het samenstellen van groepen kan een effectieve manier zijn om te differentiëren. Rekening houden met verschil in leerdoelen en leerlingenkenmerken laat leerlingen toe van en met elkaar te leren.

Technologie kan al die vormen van differentiatie ondersteunen. Zo kunnen leerlingen op hun maat werken met digitale leermiddelen zoals educatieve software of online oefenprogramma's.

Differentiatie in evaluatie

Tenslotte laten de leerplannen toe te differentiëren in [evaluatie](#) en feedback. Evalueren is beoordelen om te waarderen, krachtiger te maken en te sturen.

Na de afronding van een lessenreeks of na een langere periode gaan leraren door middel van summatieve evaluatie na waar leerlingen staan. De keuze van een evaluatie- en feedbackvorm is afhankelijk van de vooropgestelde doelen.

Formatieve evaluatie is geïntegreerd in het leerproces en gaat uit van een actieve betrokkenheid van leraar en leerling. Het zet leerlingen aan het denken over hun vorderingen en laat leraren toe om tijdens het leerproces effectieve feedback te geven. Door middel van formatieve evaluatie krijgen leraren een goed zicht op het leerproces van leerlingen zodat ze het verder gericht en waar nodig kunnen bijsturen. Het is bovendien een rijke bron voor leraren om te reflecteren over de eigen onderwijspraktijk en de eigen pedagogisch-didactische aanpak bij te sturen.

1.5 Opbouw van leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur. Alle onderdelen maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

De **inleiding** licht het leerplanconcept toe en gaat dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

De **situering** geeft aan waarop het leerplan is gebaseerd en beschrijft de samenhang binnen de graad en met de onderliggende graad, en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen, de aandachtspunten met o.m. nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn helder geformuleerd en geven aan wat van leerlingen wordt verwacht. Waar relevant geeft een opsomming of een afbakening (★) aan wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel. De leerplandoelen zijn gebaseerd op de minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen of de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie. Indien een leerplandoel verder gaat, vind je een '+' bij het nummer van het leerplandoel. Al die leerplandoelen zijn verplicht te realiseren. In een aantal gevallen zijn keuzedoelen opgenomen; die leerplandoelen zijn weergegeven in een grijze kleur en het nummer van het leerplandoel wordt voorafgegaan door 'K'.

De leerplandoelen zijn ingedeeld in een aantal rubrieken. Bovenaan elke rubriek vind je de relevante minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen en/of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties, afhankelijk van de finaliteit. Als leraar hoef je je die taal niet eigen te maken. Het volstaat dat je de leerplandoelen realiseert zoals opgenomen in het leerplan.

Waar relevant wordt de samenhang met andere leerplannen in dezelfde graad aangegeven, evenals de samenhang met de onderliggende graad.

'Duiding' bij een leerplandoel bevat een noodzakelijke toelichting bij het doel. In pedagogisch-didactische wenken vinden leraren inspiratie om met het leerplandoel aan de slag te gaan. Een rubriek 'extra' bij een leerplandoel biedt leraren inspiratie om verder te gaan dan wat het leerplandoel minimaal vraagt.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

Het **glossarium** bevat een overzicht van handelingswerkwoorden die in alle leerplannen van de graad als synoniem van elkaar worden gebruikt of meer toelichting nodig hebben.

De **concordantie** geeft aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan bepaalde minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties.

2 Situering

2.1 Samenhang met de tweede graad

Het leerplan voor de derde graad sluit aan bij en bouwt verder op de leerplannen Engels B+ en Engels B+S van de tweede graad D-finaliteit (II-Eng'-d en II-EngS-d).

2.2 Samenhang in de derde graad

2.2.1 Samenhang met andere leerplannen binnen de finaliteit

Binnen de **doorstroomfinaliteit** zijn er vijf leerplannen voor Engels. Dit is het leerplan voor de studierichtingen Economie-Moderne talen, Latijn-Moderne talen en Moderne talen-Wetenschappen.

Je vindt het overzicht in het schema hieronder:

III-Eng-d	III- Eng'-d	III- EngS-d	III- EngS'-d	III- EngS''-d
alle studierichtingen domeingebonden D-finaliteit (m.u.v. Taal en communicatiewetenschappen)	B+ Alle studierichtingen domeinoverschrijdende D-finaliteit (m.u.v. Economie-Moderne talen, Latijn-Moderne talen, Moderne talen, Moderne talen-Wetenschappen)	Specifieke vorming Economie-Moderne talen, Latijn-Moderne talen, Moderne talen-Wetenschappen	Specifieke vorming Taal en communicatiewetenschappen	Specifieke vorming Moderne talen
Dit is het basisleerplan.	Het basisleerplan wordt verdiept voor enkele leerplandoelen.	Het basisleerplan wordt verdiept en uitgebreid met een aantal leerplandoelen.	Het basisleerplan wordt verdiept en uitgebreid met een aantal leerplandoelen.	Het basisleerplan wordt verdiept en uitgebreid met een aantal leerplandoelen.

2.3 Plaats in de lessentabel

Het leerplan is gebaseerd op minimumdoelen van de basisvorming en specifieke minimumdoelen. Het leerplan is gericht op 5 graaduren en is bestemd voor volgende studierichtingen:

- Economie-Moderne talen;
- Latijn-Moderne talen;
- Moderne talen-Wetenschappen.

Het geheel van de algemene en specifieke vorming in elke studierichting vind je terug op de [PRO-pagina](#) met alle vakken en leerplannen die gelden per studierichting.

3 Pedagogisch-didactische duiding

Het onderwijs moderne vreemde talen wil alle leerlingen toelaten tegen het einde van het secundair onderwijs een niveau van taalcompetentie in de vreemde taal te ontwikkelen dat hen in staat stelt om zo

zelfstandig mogelijk te communiceren. Tegelijkertijd wil het leerlingen enthousiast maken voor talen en hen leren hun taalleerproces in eigen handen te nemen.

3.1 Engels en het vormingsconcept

Het leerplan Engels is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialogeschool. In dit leerplan ligt de nadruk op talige vorming, maar ook culturele en sociale vorming hebben een belangrijke plaats. De wegwijzers verbeelding, gastvrijheid en uniciteit in verbondenheid maken er inherent deel van uit.

Talige vorming

Vorming in talen versterkt leerlingen in de kennis en het gebruik van de eigen taal en van andere talen. Ze leert leerlingen van taal genieten in zijn vele vormen. Leerlingen worden communicatief vaardiger en leren kritisch informatie te verwerven en verwerken. Ze leren ook creatief om te gaan met taal. Taalonderwijs verrijkt de interculturele vorming van een leerling. Taal is nodig om greep te krijgen op de eigen omgeving en biedt ook kansen om de meertalige en veelzijdige wereld om ons heen te verbeelden en op een gastvrije wijze te ontsluiten. De leerlingen tonen een blijvende verwondering voor het fascinerende van taal en staan open en respectvol tegenover elke vorm van talige diversiteit in het Nederlands en tegenover elke vreemde taal.

Sociale vorming

Het ontwikkelen van communicatieve en relationele aspecten van vorming is van groot belang. De leerlingen leren op een gepaste en respectvolle manier talig om te gaan met gesprekspartners. Ze zijn er zich van bewust dat boodschappen op diverse manieren kunnen worden geïnterpreteerd en dus ook een verschillende impact kunnen hebben.

Culturele vorming

Er bestaat een voor de hand liggende band tussen talen en culturele vorming. Die band biedt leerlingen de mogelijkheid om cultuur en kunst via de taal te verkennen en te begrijpen. Cultuur heeft zowel een eigentijdse als een historische dimensie. Leerlingen leren de wereld kennen in zijn veelkleurige culturele diversiteit. Met die verschillende culturen zijn verschillende talen, taaluitingen en taalvariëteiten verbonden. Via culturele vorming komen ze ook in contact met het artistieke en krijgen ze oog voor de esthetische component van cultuur.

Verbeelding

Om zich te kunnen inleven in literatuur en om zelf creatief met taal om te gaan is het van belang dat leerlingen verbeeldend denken en handelen.

Gastvrijheid en uniciteit in verbondenheid

Elke leerling heeft zijn plaats in de klas, op school en in de samenleving. Er is aandacht voor de eigen (thuis)taal en cultuur en die van de ander. Inzicht verwerven in taalvariatie draagt bij tot respectvol omgaan met die ander. De leerlingen staan open voor de meertalige wereld rondom hen en zien meertaligheid als een verrijking. Taal bouwt bruggen tussen mensen.

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Openstaan voor de veelzijdige wereld en zich verplaatsen in de ander

Talen zijn communicatiemiddelen maar ook dragers van identiteit. Talen vertolken culturele expressies, normen, waarden en opvattingen van een individu, een groep, een gemeenschap, een samenleving. Met verschillende culturen zijn verschillende taaluitingen verbonden. In onze dynamische, superdiverse samenleving zijn talen meer dan ooit een troef en een kans om gastvrij met elkaar in dialoog te gaan. Zo ontstaan verbinding en een genuanceerd beeld van een cultuur. De interculturele component beoogt de leerlingen te sensibiliseren voor de plaats en het belang van de vreemde taal in hun omgeving.

Functioneel communiceren in respectvolle interactie

Communiceren staat centraal in dit leerplan. Leerlingen durven en kunnen zich steeds beter, passender en doelgerichter uitdrukken in een vreemde taal.

Gepaste talige bouwstenen gebruiken

Inzicht in het taalsysteem staat in functie van de communicatie. Voor deze doelgroep is inzicht in het taalsysteem ook een doel op zich. Om vlot en adequaat te kunnen communiceren gebruiken de leerlingen gepaste strategieën, ontwikkelen ze attitudes en zetten ze talige bouwstenen in. Onder talige bouwstenen verstaan we lexicon, taalhandelingen, grammatica, uitspraak en spelling.

Van taal genieten, de beeldende kracht van taal en literatuur beleven, analyseren en er creatief mee omgaan

Een belangrijk doel van taalonderwijs is leerlingen te laten genieten van talen. Teksten met een esthetische waarde kunnen emoties oproepen en de verbeelding aanspreken. De leerlingen ontdekken de Engelstalige cultuur via allerlei teksten, waaronder literaire. Ze analyseren literaire teksten om dieper inzicht te krijgen in taal, symboliek, thema's en de bedoeling van de auteur. Literaire teksten kunnen de creativiteit van de leerlingen prikkelen en hen ertoe aanzetten om zelf creatief om te gaan met taal.

Taal als systeem begrijpen en onderzoeken

'Taal, taalgebruik en taalsysteem' staat in een nauwe relatie met 'communicatie en informatie'. Taalcompetentie gaat immers niet alleen over taalvaardigheid en over het toepassen van talige kennis, maar ook over het verwerven van meta-cognitieve kennis over taal, over het ontwikkelen van een begrippenapparaat om over taal te kunnen praten en over het werken aan een talig bewustzijn. Die inzichten zullen de groei van die eigen taalvaardigheid ondersteunen en versterken.

3.3 Opbouw

Dit leerplan is opgebouwd uit deze componenten.

- Communicatie: receptief, productief en interactief;
- Identiteit in diversiteit;
- Literatuur;
- Taalsysteem en taalgebruik ter ondersteuning van de communicatie;
- Onderzoekskompetentie.

Het is belangrijk om de samenhang tussen de componenten te bewaken: ze zijn te onderscheiden, maar niet te scheiden. Bovendien spelen ze vaak tegelijkertijd en werken ze ook op elkaar in.

3.4 Leerlijnen

Meer gedetailleerde informatie over de samenhang binnen de graad en met de andere graden vind je op de leerplanpagina bij de [basisinformatie](#).

3.4.1 Samenhang met de tweede graad

Het leerplan voor de derde graad sluit aan bij en bouwt verder op de leerplannen Engels B+ (II-Eng'-d) en Engels B+S (II-EngS-d) voor de tweede graad. Bij het opstellen van de tekstkenmerken, minimumvereisten en kenniselementen voor die leerplannen is het ERK-niveau B1 als richtsnoer gebruikt in de tweede graad.

De leerlingen die in de tweede graad de richting Moderne talen volgden, hebben in de leerplannen Engels B+S een aanzet gekregen tot taalkunde en literaire analyse. Dit leerplan bouwt daarop verder. De leraar houdt dus best rekening met een verschillende beginsituatie wat betreft de specifieke leerplandoelen.

Waar relevant verwijzen we bij de leerplandoelen naar de leerplannen Engels B+S en B+ van de tweede graad.

3.4.2 Samenhang in de derde graad

Dit is het leerplan voor de studierichting en Economie-Moderne talen, Latijn-Moderne talen, Moderne talen-Wetenschappen.

In het schema hieronder zie je de gelijkenissen en verschillen met de andere leerplannen voor de domeinoverschrijdende doorstroomfinaliteit en de richting Taal en communicatiewetenschappen.

III-Eng'-d B+ Alle studierichtingen domeinoverschrijdende D-finaliteit (m.u.v. Economie-Moderne talen, Latijn-Moderne talen, Moderne talen, Moderne talen-Wetenschappen)	III-EngS-d Specifieke vorming Economie-Moderne talen, Latijn-Moderne talen, Moderne talen-Wetenschappen	III-EngS'-d Specifieke vorming Taal en communicatiewetenschappen	III-EngS''-d Specifieke vorming Moderne talen
Tekstkenmerken en minimumvereisten (ERK richtsnoer B1+) (LPD 1, 2, 3, 5)	Tekstkenmerken en minimumvereisten (ERK richtsnoer B1+) (LPD 1, 2, 4, 6)	Tekstkenmerken en minimumvereisten (ERK richtsnoer B1+) (LPD 1, 2, 7, 9)	Tekstkenmerken en minimumvereisten (ERK richtsnoer B1+) (LPD 1, 2, 7, 9)
Creatief omgaan met taal (LPD 4+)	Creatief omgaan met taal (LPD 5+)	Creatief omgaan met taal (LPD 8+)	Creatief omgaan met taal (LPD 8+)
		Analyseren hoe de structuur en de opbouw van teksten de communicatie beïnvloeden (LPD 3)	Analyseren hoe de structuur en de opbouw van teksten de communicatie beïnvloeden (LPD 3)
		Notities nemen in de doeltaal (LPD4)	Notities nemen in de doeltaal (LPD4)
		Doelgericht herformuleren (LPD 5)	Doelgericht herformuleren (LPD 5)
	Doelgericht samenvatten (LPD 3)	Doelgericht samenvatten (LPD 6)	Doelgericht samenvatten (LPD 6)
Overeenkomsten en verschillen aangeven tussen de eigen en andere culturen waarin doeltaal wordt gesproken (LPD 6)	Overeenkomsten en verschillen aangeven tussen de eigen en andere culturen waarin doeltaal wordt gesproken (LPD 7)	Overeenkomsten en verschillen aangeven tussen de eigen en andere culturen waarin doeltaal wordt gesproken (LPD 10)	Overeenkomsten en verschillen aangeven tussen de eigen en andere culturen waarin doeltaal wordt gesproken (LPD 10)

		Toelichten van elementen van taalvariatie (LPD 11)	Toelichten van elementen van taalvariatie (LPD 11)
	Analyseren hoe communicatie verloopt in verschillende culturen (LPD 8)	Analyseren hoe communicatie verloopt in verschillende culturen (LPD 12)	Analyseren hoe communicatie verloopt in verschillende culturen (LPD 12)
Eigen beleving en interpretatie van literaire teksten in verwoorden in de doeltaal (LPD 7)	Eigen beleving en interpretatie van literaire teksten in verwoorden in de doeltaal (LPD 9)	Eigen beleving en interpretatie van literaire teksten in verwoorden in de doeltaal (LPD 13)	Eigen beleving en interpretatie van literaire teksten in verwoorden in de doeltaal (LPD 13)
	Literaire teksten analyseren met ondersteuning van literaire concepten (LPD 10)		Literaire teksten analyseren met ondersteuning van literaire concepten (LPD 14)
	In de doeltaal in interactie gaan over de relevantie van literaire teksten voor de samenleving waarin ze leven (LPD 11)	In de doeltaal in interactie gaan over de relevantie van literaire teksten voor de samenleving waarin ze leven (LPD 14)	In de doeltaal in interactie gaan over de relevantie van literaire teksten voor de samenleving waarin ze leven (LPD 15)
Taalsysteem en taalgebruik (LPD 8, 9, 10) (ERK richtsnoer B1+)	Taalsysteem en taalgebruik (LPD 12, 14, 17) (ERK richtsnoer B1+)	Taalsysteem en taalgebruik (LPD 15, 17, 21) (ERK richtsnoer B1+)	Taalsysteem en taalgebruik (LPD 16, 18, 22) (ERK richtsnoer B1+)
	Zinnen taal- en redekundig analyseren (LPD 13)	Zinnen taal- en redekundig analyseren (LPD 16)	Zinnen taal- en redekundig analyseren (LPD 17)
		Analyseren hoe de context de betekenis beïnvloedt (LPD 18)	Analyseren hoe de context de betekenis beïnvloedt (LPD 19)
	Analyseren hoe woorden gevormd worden (LPD 15)	Analyseren hoe woorden gevormd worden (LPD 19)	Analyseren hoe woorden gevormd worden (LPD 20)
	Gelijkenissen en verschillen tussen talen toelichten (LPD 16)	Gelijkenissen en verschillen tussen talen toelichten (LPD 20)	Gelijkenissen en verschillen tussen talen toelichten (LPD 21)
			Kritisch omgaan met taaltechnologische hulpmiddelen (LPD 23)
	# Een onderzoekscyclus doorlopen in samenhang met specifieke inhouden van dit leerplan (LPD 18)	# Een onderzoekscyclus doorlopen in samenhang met specifieke inhouden van dit leerplan (LPD 22)	# Een onderzoekscyclus doorlopen in samenhang met specifieke inhouden van dit leerplan (LPD 24)

De leerplannen Duits, Engels en Frans delen eenzelfde visie op vreemdetalenonderwijs. Om die reden is niet enkel de opbouw, maar ook de invulling van die leerplannen erg gelijkend. Ook met Nederlands is er een duidelijke samenhang. Leerlingen lezen, luisteren, spreken en schrijven in het Duits, Nederlands, Engels en Frans en zetten daarbij strategieën in.

3.5 Aandachtspunten

Engels in de richting Moderne talen

Het leerplan Engels voor de studierichtingen Economie-Moderne talen, Latijn-Moderne talen en Moderne talen-Wetenschappen verschilt op meerdere vlakken van de andere leerplannen Engels in de D-finaliteit. De leerlingen verdiepen zich in aspecten van taalkunde en literaire analyse. Die leerplandoelen zijn onlosmakelijk verbonden met de communicatieve leerplandoelen. De leerlingen ontwikkelen taalanalytisch vermogen en worden taalsterk. Dit leerplan bereidt de leerlingen voor op taalstudies in het hoger onderwijs.

Goed taalonderwijs spreekt de creativiteit van leerlingen aan, motiveert hen en doet hen het plezier van taal ervaren. Dat kan je bereiken door te werken met authentiek materiaal, in te spelen op de leefwereld van de leerlingen, genietend te laten luisteren en lezen, rechtstreekse communicatie (ook digitaal) met anderstaligen te laten voeren, keuzemogelijkheden aan te bieden, interactieve en activerende werkvormen te gebruiken.

Om de leerlingen maximale oefenkansen te bieden is het noodzakelijk dat ze het Engels als doeltaal zoveel mogelijk actief inzetten. Je geeft hen daarom voldoende ruimte om de doeltaal te gebruiken en je verwacht dat ze het Engels gebruiken in elke vorm van communicatie. Ook als leraar spreek je best altijd de doeltaal om de luistervaardigheid van de leerlingen te trainen en hen voldoende vertrouwd te maken met de natuurlijke intonatie en klanken van het Engels. Authentieke bronnen zijn een must.

Leren uit feedback is essentieel in het leerproces. Je besteedt daar best voldoende aandacht en tijd aan.

Leerinhouden

We onderscheiden zes communicatieve vaardigheden. Receptie, productie en interactie hebben elk een schriftelijke en een mondelinge component.

Daarnaast is er expliciete aandacht voor diversiteit en interculturaliteit. De leerlingen verwerven inzicht in taalvariatie en elementen van interculturele communicatie aan de hand van aangeboden teksten.

Leerlingen verwoorden hun beleving en interpretatie van literaire teksten uit verschillende genres en periodes en analyseren die met ondersteuning van literaire concepten. Ze gaan in interactie over de relevantie van literatuur voor de samenleving en leren begrip te hebben voor diverse denkkaders.

Doelgerichte communicatie

Doelgericht communiceren blijft heel belangrijk. Wie doelgericht wil communiceren, stemt zijn taal af op de context en houdt rekening met elementen uit het communicatiemodel. Leerlingen communiceren in betekenisvolle situaties.

De tabellen bij de vaardigheden vermelden de kenmerken en minimumvereisten waaraan de teksten moeten voldoen. Voor de receptieve vaardigheden bakenen ze de moeilijkheidsgraad van de aangeboden teksten af. Voor productie en interactie gaat het om minimumvereisten voor teksten die leerlingen produceren. Die kenmerken en minimumvereisten zijn dus een leidraad bij de selectie van teksten en het opstellen van evaluatiecriteria. Bij het opstellen van de kenmerken en minimumvereisten is het ERK-niveau B1+ als richtsnoer gebruikt. Voor deze doelgroep kan je kenmerken of minimumvereisten op een complexer niveau aanbieden om leerlingen extra uit te dagen.

Soms zal je een vaardigheid apart inoefenen, maar meestal kan je de vaardigheden niet scheiden. Zo kan je bv. een tekst (receptief) gebruiken als vertrekpunt voor productie of interactie.

Woordenschat en grammatica

Een grondige kennis van grammatica en woordenschat is onontbeerlijk om tot adequate, vlotte communicatie te komen. Daarnaast verwacht je van deze doelgroep dat ze die kennis ook op een abstracter niveau kunnen inzetten om tot taalanalyse te komen.

In de derde graad consolideren de leerlingen de geziene woordenschat en breiden die verder uit. Dit leerplan legt de te kennen woorden niet vast, aangezien de communicatiebehoeften van leerlingen verschillen. Als leraar kies je dus woordvelden die relevant zijn voor jouw leerlingengroep, al dan niet in functie van de gekozen studierichting.

Het leerplan expliciteert de grammaticale items die de leerlingen moeten kunnen inzetten om efficiënter te communiceren. De vakgroep beslist welke items wanneer aan bod komen.

Verankeren en automatiseren van bouwstenen vraagt tijd. Het is essentieel om leerlingen voldoende kansen te bieden om de leerstof vast te zetten. Zo kunnen ze de aangeleerde kenniselementen verwerken en via tussenstappen automatiseren.

Strategieën inzetten

Strategieën blijven belangrijk. Je verwacht van de leerlingen dat ze ze spontaan inzetten waar nodig. Ze komen ook aan bod in andere taalvakken. Een goede beheersing van die strategieën helpt de leerlingen om ook in niet-taalvakken efficiënt met tekst om te gaan. Het is daarom belangrijk dat er afspraken worden gemaakt tussen de vakken om transfer mogelijk te maken en te stimuleren.

Samenwerken over de vakken heen

Voor meerdere leerplandoelen is het verrijkend om vakoverschrijdend te overleggen en samen te werken. Het kan de motivatie van leerlingen verhogen. Daarnaast zorgt het voor duidelijkheid en efficiëntie als je terminologie, stappenplannen en kijkwijzers schoolbreed hanteert.

Onderzoekscompetentie

De onderzoekscompetentie kan worden gerealiseerd met inhouden van dit leerplan die gerelateerd zijn aan specifieke minimumdoelen. In de studierichtingen waarin dit leerplan moet worden gerealiseerd kan de onderzoekscompetentie ook aan bod komen via inhouden van andere leerplannen. Om dat duidelijk te maken wordt het leerplandoel over de onderzoekscompetentie voorafgegaan door een #. Dat geeft aan dat het leerplandoel hier aan bod kan komen, maar dat het ook kan worden gerealiseerd via andere leerplannen van het specifiek gedeelte van de studierichting. Je overlegt op schoolniveau welke keuzes worden gemaakt met betrekking tot de realisatie van de onderzoekscompetentie. Op de PRO-tegel [onderzoekscompetentie](#) kan je voor elke studierichting terugvinden via welke leerplannen onderzoeken kan worden gerealiseerd.

Bij LPD 18 geven we aan met welke inhouden de onderzoekscompetentie kan worden gerealiseerd. Op de leerplanpagina vind je meer informatie over en een aantal mogelijke voorbeelden van hoe je via specifieke inhouden van dit leerplan met je leerlingen kan werken aan de onderzoekscompetentie.

3.6 Leerplanpagina

Wil je als gebruiker van dit leerplan op de hoogte blijven van inspirerend materiaal, achtergrond, professionalisering en lerarennetwerken, surf dan naar de [leerplanpagina](#).

4 Leerplandoelen

4.1 Communicatie: receptief, productief, interactief

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 1 De leerlingen bepalen het onderwerp, de hoofdgedachte en de hoofdpunten bij het doelgericht lezen en beluisteren van teksten met deze kenmerken.

2de graad: II-Eng'-d LPD 1; II-EngS-d LPD 1

Duiding: Het bepalen van het onderwerp, de hoofdgedachte en de hoofdpunten veronderstelt minimaal dat leerlingen de belangrijkste informatie uit de tekst begrijpen.

Wenk: Je kiest voor een ruime variatie aan teksten binnen de tekstsoorten (bv. informatieve, persuasieve, prescriptieve, argumentatieve, opiniërende, narratieve teksten). Teksten zijn vaak mengvormen van tekstsoorten. Een tekst kan bv. zowel een informatief als een prescriptief doel hebben. Het is echter niet noodzakelijk om elk aspect met elke tekstsoort in te oefenen en te evalueren. Mogelijkheden van wetenschappelijke teksten: taalwetenschappen, literatuurwetenschappen, menswetenschappen, economische wetenschappen, exacte wetenschappen ... Je kan zowel populair-wetenschappelijke als eerder academische teksten aanbieden. Je kan differentiëren in moeilijkheidsgraad door de ondersteuning die je aanreikt of de opdracht die je koppelt aan de tekst. Bv. bij een tekst met een hoge informatiedichtheid kan je eenvoudige vragen stellen en omgekeerd.

Wenk: Authentieke teksten hebben het voordeel dat ze aspecten aanbieden die een effect hebben op de boodschap: bv. lay-out, hyperlinks, kleur, statische of bewegende beelden, muziek en geluid, vertragingen van beelden. Ze bieden bovendien heel wat kansen om strategieën in te zetten. Het is aangewezen om leerlingen kritisch te laten reflecteren over de betrouwbaarheid en kwaliteit van teksten en bronnen.

Wenk: Mogelijkheden: de leerlingen kiezen in functie van het lees- of luisterdoel de meest geschikte tekst, ze geven de inhoud van de tekst schematisch weer aan de hand van een zelfgekozen sjabloon bv. mindmap, tijdlijn, w-vragen. Dit kan een aanloop zijn naar samenvatten (LPD 3).

Wenk: Het is zinvol om teksten aan te bieden die aansluiten bij de actualiteit of behandelde thema's. Je houdt rekening met verworven woordenschat en achtergrondkennis.

Wenk: Het is zinvol om leerlingen voldoende oefengelegenheid en ruimte te geven om te lezen en te luisteren in de klas. Je stimuleert leerlingen om ook buiten de klas te lezen en te luisteren in het Engels zodat ze spontaan 'lees- en luisterkilometers' maken.

Extra: Het kan zinvol zijn om de leerlingen de tekststructuur en -samenhang te laten herkennen in functie van tekstbegrip, samenvatten, spreek- en schrijfvaardigheid. Voorbeelden: chronologisch, middel-doelverband, oorzakelijk, gevolgaanduidend, tegenstellend, voordelen-nadelenverband, opsommend, vergelijkend, concluderend.

LPD 2 De leerlingen selecteren relevante informatie bij het lezen en beluisteren van teksten met deze kenmerken.

2de graad: II-Eng'-d LPD 2; II-EngS-d LPD 2

Duiding: Relevante informatie selecteren veronderstelt minimaal dat leerlingen de belangrijkste informatie uit de tekst begrijpen.

Wenk: Je kiest voor een ruime variatie aan teksten binnen de tekstsoorten (bv. informatieve, persuasieve, prescriptieve, argumentatieve, opiniërende, narratieve teksten). Teksten zijn vaak mengvormen van tekstsoorten. Een tekst kan bv. zowel een informatief als een prescriptief doel hebben. Het is echter niet noodzakelijk om dit met elke tekstsoort in te oefenen en te evalueren.
Mogelijkheden van wetenschappelijke teksten: taalwetenschappen, literatuurwetenschappen, menswetenschappen, economische wetenschappen, exacte wetenschappen ... Je kan zowel populair-wetenschappelijke als eerder academische teksten aanbieden.

Wenk: Authentieke teksten hebben het voordeel dat ze aspecten aanbieden die een effect hebben op de boodschap: bv. lay-out, hyperlinks, kleur, statische of bewegende beelden, muziek en geluid, vertragingen van beelden. Ze bieden bovendien heel wat kansen om strategieën in te zetten.
Het is aangewezen om leerlingen kritisch te laten reflecteren over de betrouwbaarheid van teksten en bronnen.

Wenk: Mogelijkheden: schematisch weergeven van de inhoud aan de hand van een zelfgekozen sjabloon bv. mindmap, tijdlijn, w-vragen. In de derde graad is het zinvol om de leerlingen ook zelf te laten bepalen welke informatie relevant is in functie van het lees- of luisterdoel. Dit kan een aanloop zijn naar samenvatten (LPD 3).

Wenk: Het is zinvol om teksten aan te bieden die aansluiten bij de actualiteit of behandelde thema's. Je houdt rekening met verworven woordenschat en achtergrondkennis.

Wenk: Het is zinvol om leerlingen voldoende oefengelegenheid en ruimte te geven om te lezen en te luisteren in de klas. Je stimuleert leerlingen om ook buiten de klas te lezen en te luisteren in het Engels zodat ze spontaan 'lees- en luisterkilometers' maken.

Wenk: Je laat de leerlingen inzien dat ze achtergrondkennis nodig hebben, en soms moeten opzoeken, om de inhoud van de tekst te kunnen begrijpen. Het is noodzakelijk om o.m. vormen van gelaagdheid (bv. intenties, opvattingen en waardeoordelen) uit een tekst kunnen halen, zowel individueel als meer cultureel bepaalde ideeën.

LPD 3 De leerlingen vatten doelgericht teksten samen (tekstkenmerken en minimumvereisten).

Samenhang derde graad: III-FraS-d LPD 3; III-EngS'-d LPD 6; III-FraS'-d LPD 6; III-EngS''-d LPD 6; III-FraS''-d LPD 6; III-Ned'-d LPD 3; III-NedS-d LPD 3; III-NedS'-d LPD 3

Duiding: De samenvatting kan een mondelinge of schriftelijke tekst zijn of beide. De aangeboden tekst kan een gelezen of beluisterde tekst zijn.

LPD 4 De leerlingen spreken en schrijven doelgericht (minimumvereisten).

2de graad: II-Eng'-d LPD 3; II-EngS-d LPD 5

Wenk: Je kiest voor een ruime variatie aan teksten binnen de tekstsoorten (bv. informatieve, persuasieve, prescriptieve, argumentatieve, opiniërende, narratieve teksten).

Je kan de leerlingen bewust maken van conventies (taalgebruik, lay-out ...) in functie van het communicatiedoel, de doelgroep, het kanaal en de context, bv. register bij het schrijven van een formele of informele e-mail.

Mogelijke opdrachten: vertellen over eigen ervaring, verslag uitbrengen, een tutorial maken, een voicemailbericht inspreken, een interview opstellen, een bericht versturen, een online review of beoordeling schrijven, een post voor sociale media maken, solliciteren, een podcast maken, een presentatie of speech geven, een essay schrijven, instructies geven ...

Wenk: Het is zinvol om de leerlingen kritisch te leren omgaan met actuele technologische ontwikkelingen, zoals artificiële intelligentie, spraaktechnologie en (ver)taalprogramma's.

Wenk: Foutentolerantie van spelling, woordenschat en grammatica is afhankelijk van het doel, het zelfstandig kunnen inzetten van strategieën waar aangewezen (bv. gebruik van beschikbare hulpmiddelen) en het register. Je hebt best ook aandacht voor het proces. Je kan de leerlingen tussentijdse versies laten maken en indienen.

Wenk: Er bestaan verschillende geografische varianten van het Engels, die evenwaardig zijn. Je vertoont best een grote tolerantie t.o.v. deze variëteiten. Je kan de leerlingen bewust maken van het bestaan van (lexicale) verschillen die de communicatie kunnen beïnvloeden. Je spoort hen aan om er consequent mee om te gaan binnen dezelfde tekst.

Wenk: Waar mogelijk zoek je naar reële situaties om de motivatie van de leerlingen en hun betrokkenheid te stimuleren, bv. een externe spreker uitnodigen, een bestaande organisatie aanschrijven, uitwisselingen stimuleren, interne of externe initiatieven voor samenwerking ...

LPD 5 + De leerlingen gaan creatief om met het Engels.

2de graad: II-Eng'-d LPD 4+; II-EngS-d LPD 6+

Wenk: Met dit leerplandoel laat je de leerlingen spelen met taal.

Mogelijkheden: radiospotje, videofragment, theater, hoorspel, affiche, slogan, collage, tekst op muziek zetten, (bord)spel, fotoroman, meme, strip, poëzie. De focus ligt op de connectie tussen de taal en de creatieve expressie.

Het is aangewezen om leerlingen hiervoor gelegenheid en ruimte te geven in de klas.

Extra: Je kan de leerlingen waardering voor elkaars werk laten uitwisselen.

LPD 6 De leerlingen nemen **doelgericht** deel aan mondelinge en schriftelijke **interactie** (**tekstkenmerken** en **minimumvereisten**).

2de graad: II-Eng'-d LPD 5; II-EngS-d LPD 7

Duiding: Mondelinge interactie veronderstelt dat leerlingen onvoorbereid aan een gesprek kunnen deelnemen in een minder vertrouwde context.

Wenk: Je kiest voor een ruime variatie aan teksten binnen de tekstsoorten (bv. **informatieve**, **persuasieve**, **prescriptieve**, **argumentatieve**, **opiniërende**, **narratieve** teksten).

Mogelijke voorbeelden van schriftelijke en mondelinge interactie: chat, interactie met AI, reacties op een (digitaal) prikbord of forum, brainstorming, helpdesk, debat, interview, rondleiding, (telefoon)gesprek ...

Je maakt de leerlingen bewust van conventies (taalgebruik, lay-out ...) in functie van het communicatiedoel en de ontvanger.

Wenk: Je streeft naar een zo authentiek mogelijke situatie met een informatiekloof: de gesprekspartners hebben informatie nodig van elkaar om het communicatief doel te bereiken. Dat is nooit 100% voorspelbaar. Op die manier zorg je dat leerlingen naar elkaar luisteren, inspelen op wat de andere zegt en vermijd je dat leerlingen een uitgeschreven dialoog brengen.

Wenk: Er bestaan verschillende geografische varianten van het Engels, die evenwaardig zijn. Je vertoont best een grote tolerantie t.o.v. deze variëteiten. Je kan de leerlingen bewust maken van het bestaan van (lexicale) verschillen die de communicatie kunnen beïnvloeden. Je spoort hen aan om er consequent mee om te gaan binnen dezelfde tekst.

Wenk: Je kan de leerlingen attent maken op het frequent gebruik van conversational markers (frequente tussenwerpsels, tags en short answers) in natuurlijk taalgebruik. Je kan de leerlingen markers aanleren die onder andere gebruikt worden om aan te geven dat ze actief luisteren. Bv. oh really, did you, you don't say, excellent, absolutely.

4.2 Identiteit in diversiteit

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 7 De leerlingen geven bij het lezen en beluisteren van teksten overeenkomsten en verschillen aan tussen de eigen en andere maatschappijen en culturen waarin Engels wordt gesproken.

2de graad: II-Eng'-d LPD 6; II-EngS-d LPD 8

Wenk: Je biedt lees- en luisterteksten aan die leerlingen de mogelijkheid bieden om aspecten te ontdekken van de andere maatschappijen en culturen. Je maakt de leerlingen vertrouwd met maatschappelijke en interculturele verschillen, gevoeligheden en nuances en laat hen het belang ervan inzien. Je verwacht dat de leerlingen die kunnen herkennen en toelichten.
Je kan aandacht besteden aan de volledige Angelsaksische wereld.

Wenk: Je kan dit leerplandoel ruim bekijken door te vertrekken van de diversiteit binnen de klasgroep of de school waarbij leerlingen elkaars tradities respecteren en daarmee culturele barrières doorbreken.
Voorbeelden: interculturele communicatie zoals [beleefdheidsconventies](#), omgangsvormen; historische en culturele context; brede maatschappelijke thema's zoals politiek, rechtspraak en onderwijs.
Je kan de leerlingen bewust maken van stereotypes.

LPD 8 De leerlingen analyseren hoe communicatie verloopt in verschillende culturen om hun inzicht in interculturele communicatie te vergroten.

Samenhang derde graad: III-FraS-d LPD 8; III-FraS'-d LPD 12; III-EngS'-d LPD 12; III-FraS''-d LPD 12; III-EngS''-d LPD 12

Wenk: Je vertrekt best vanuit Engelstalige lees-of luisterteksten die de leerlingen de mogelijkheid bieden om interculturele verschillen in communicatie te analyseren. Mogelijke verschillen: sociale conventies, omgangsvormen, humor, ironie, lichaamstaal...

Wenk: Je kan dit leerplandoel ruim bekijken door te vertrekken van de diversiteit binnen de klasgroep of de school waarbij leerlingen elkaars tradities respecteren en daarmee culturele barrières doorbreken.
Dit doel kan perfect kaderen in de voorbereiding van een (buitenlandse) excursie of (digitale) uitwisseling.

Wenk: Je bekijkt met de leerlingen aspecten van communicatie vanuit een cultuurmodel in verschillende culturen (bv. Hofstede, TOPOI-model van Hoffman). Je kan ook een communicatiemodel gebruiken. Je spreekt best af met de collega's van de andere moderne talen welk(e) communicatiemodel(len) je aanbiedt.

Extra: Je kan de leerlingen voorbeelden van kenmerkende stereotiepe voorstellingen van communicatie in verschillende culturen en de mechanismen erachter laten analyseren zoals veralgemening, overdrijving, vereenvoudiging, gebrek aan nuance.

4.3 Literatuur

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 9 De leerlingen verwoorden de eigen beleving en interpretatie van literaire teksten in het Engels.

2de graad: II-Eng'-d LPD 7; II-EngS-d LPD 9

Duiding: Dit leerplandoel is de eerste stap voor literatuurstudie. De beleving en interpretatie, de literaire analyse en de interactie over de relevantie breng je bij voorkeur in samenhang.

De leerlingen zien in dat de eigen interpretatie, gestaafd door elementen uit de tekst of literaire context, kan en mag verschillen van die van anderen.

Wenk: Mogelijkheden: waarom sommige aspecten van de tekst aanspreken, waarom de leerling zich identificeert met een bepaald personage, in welke zin de leerling gelijkaardige ervaringen zelf al heeft meegemaakt, waarom de tekst een bepaalde emotionele reactie teweegbrengt, waarom de uitdrukkingvorm of stijl aanspreekt.

LPD 10 De leerlingen analyseren literaire teksten uit een variatie aan genres met ondersteuning van literaire concepten.

Samenhang derde graad: III-FraS-d LPD 10; III-EngS''-d LPD 14, III-FraS''-d LPD 14; III-Ned'-d LPD 9; III-NedS-d LPD 9; III-NedS'-d LPD 11

2de graad: II-EngS-d LPD 10; literaire concepten (II-Ned'-d LPD 9; II-NedS-d LPD 10)

Wenk: In het leerplan voor de richting Moderne talen komt dit leerplandoel aan bod in de tweede graad. Alle leerlingen zijn vanuit het vak Nederlands vertrouwd met literaire concepten.

Wenk: Literaire concepten zoals metaforen, vergelijking, leidmotief, enjambement, herhaling, binnenrijm, alliteratie; decorelementen zoals licht en geluid, attributen; bladspiegel; witregels.

Wenk: Genres kan je breed interpreteren, zowel inhoudelijk als vormelijk. Inhoudelijk: bv. historisch, science-fiction, fantasy en vormelijk: bv. proza, poëzie, drama en mengvormen. Niet alle genres moeten aan bod komen.

Extra: Je kan bij de analyse van literaire teksten ook literaire stromingen uit verschillende periodes betrekken.

LPD 11 De leerlingen gaan in het Engels in interactie over de relevantie van literaire teksten voor de samenleving waarin ze leven.

Samenhang derde graad: III-FraS-d LPD 11; III-EngS'-d LPD 14; III-FraS'-d LPD 14; III-EngS''-d LPD 15; III-FraS''-d LPD 15; III-Ned'-d LPD 10; III-NedS-d LPD 11; III-NedS'-d LPD 12

Duiding: Interactie kan zowel interactie zijn met de auteur(s) van een werk, de leraar, andere leerlingen, recensenten (via reactie op recensies), specialisten, bloggers, vloggers. Dit leerplandoel doet een appel op begrip voor andere opvattingen en waarden en vraagt reflectie over de relativiteit van diverse denkkaders. Leerlingen leren begrijpen hoe literatuur hun eigen denkkader en denkkaders ter discussie stelt. Ze hebben oog voor meerdere perspectieven, indien van toepassing ook het historische perspectief.

4.4 Taalsysteem en taalgebruik ter ondersteuning van de communicatie

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 12 De leerlingen zetten eerder en nieuwverworven woordenschat in ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen (kenmerken, minimumvereisten).

2de graad: II-Eng'-d LPD 8; II-EngS-d LPD 11

Wenk: Hoe rijker de woordenschat, hoe rijker de communicatie. Je laat het best basiswoordenschat voldoende terugkeren opdat de leerlingen voldoende woordenschat blijven beheersen en gebruiken.
In de derde graad denk je aan het uitbreiden en verdiepen van geziene woordvelden. Je biedt leerlingen minder frequente woorden aan die weliswaar relatief vaak voorkomen in receptieve of productieve communicatie.
Het kan zinvol zijn om voldoende in te zetten op woordcombinaties (bv. collocations, phrasal verbs, prepositional verbs, idioms).

Wenk: Woordvelden (in alfabetische volgorde) ter inspiratie:

- cijfers, gewichten, maten, hoeveelheden
- communicatie, multimedia
- dagelijkse bezigheden
- dagelijkse/persoonlijke voorwerpen
- dagen, maanden, seizoenen, feesten
- eten en drinken
- familie
- gevoelens
- instructietaal
- kleding en accessoires
- kleuren, vormen, materialen
- landen en nationaliteiten
- persoonlijke gegevens
- sport en ontspanning
- transportmiddelen
- uur, plaats
- vakantie, reizen
- weer
- winkels en diensten
- woning: meubels, uitrusting
- ...

Wenk: Je kan woordenschat op verschillende manieren aanbrengen of inoefenen: in rijk taalmateriaal (context), door in te oefenen en te herhalen in taalproductie, met oefeningen met focus op woordenschat, eventueel zonder context, bv. via flashcards. Je besteedt voldoende aandacht aan het verankeren en automatiseren van geziene basiswoordenschat in functie van vlotheid.

Wenk: Voor deze doelgroep kan je ook aandacht besteden aan het esthetische aspect van woorden. Bv. een portfolio aanleggen van woorden die de leerling mooi,

uitdagend, grappig, ritmisch, creatief, elegant ... vindt.

LPD 13 De leerlingen analyseren hoe zinnen taal- en redekundig worden gevormd om hun inzicht in het taalsysteem te vergroten.

★ *Noun – determiner (article, demonstrative, possessive, interrogative, quantifier), pronoun (personal, demonstrative, possessive, interrogative, quantifier, relative) – numeral – adjective – verb – adverb – preposition – conjunction – interjection
Verb – subject – (direct, indirect, prepositional) object – (subject, object) complement – adverbial*

Samenhang derde graad: III-FraS-d LPD 13; III-FraS'-d LPD 16; III-EngS'-d LPD 16; III-FraS''-d LPD 17; III-EngS''-d LPD 17; III-NedS-d LPD 17, III-NedS'-d LPD 18

2de graad: II-EngS-d LPD 13; II-EngS-d LPD 14

Wenk: In de tweede graad Moderne talen benoemen de leerlingen woordsoorten en de functie van zinsdelen om hun inzicht in het taalsysteem te vergroten. De leerlingen kennen de terminologie. In de derde graad ligt de focus op de analyse. De leerlingen analyseren waarom bepaalde structuren gebruikt worden in functie van context en communicatiedoelen. De leerlingen worden zich bewust van betekenisnuances die worden gegenereerd door taal- en redekundige verschillen.

Wenk: Mogelijkheden: plaats van het bijwoord, het adjectief, gebruik van tijden en wijzen, gebruik van passief, beklemtoonde vormen, woordvolgorde, bepaald of onbepaald lidwoord, gebruik van verwijswwoorden ...

Wenk: Je kan de leerlingen bewust maken van valkuilen omwille van verschillen met hun moedertaal. Je kan vertrekken vanuit gemaakte fouten, een schrijfportfolio ... Je kan leerlingen wijzen op mogelijke valkuilen bij het gebruik van taaltechnologische middelen.

Extra: Je kan contrastief werken en de leerlingen wijzen op verschillen en overeenkomsten tussen talen. Je kan ook minder vertrouwde talen aan bod laten komen. Bv. het uitdrukken van modaliteit in diverse talen en culturen.

LPD 14 De leerlingen passen inzicht in het taalsysteem toe ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.

2de graad: II-Eng'-d LPD 9; II-EngS-d LPD 12

Wenk: De kenniselementen die aan bod komen in de eerste en tweede graad staan oranje, schuingedrukt in het overzicht.

Wenk: Bij het aanbrengen of remediëren van grammatica leg je best de link met het communicatieve doel. Je kan aandacht besteden aan het automatiseren van geziene grammatica in taalproductie.

Extra: Je kan de leerlingen stimuleren om zelfstandig grammaticale problemen op te lossen met behulp van (online) opzoekwerk, bv. fora, corpusanalyse, naslagwerk.

LPD 15 De leerlingen analyseren hoe woorden worden gevormd om hun inzicht in het taalsysteem te vergroten.

★ Gebonden morfeem, vrij morfeem

Samenhang derde graad: III-FraS-d LPD 15; III-EngS'-d LPD 19; III-FraS'-d LPD 19, III-EngS''-d LPD 20; III-FraS''-d LPD 20

Duiding: Met dit leerplandoel ontdekken de leerlingen het begrip morfeem en het onderscheid tussen gebonden en vrij morfeem.

Wenk: Je kan de leerlingen zelf regels laten ontdekken in verband met woordvorming en woordsoorten. De leerlingen kunnen hun woordenschat efficiënter uitbreiden door inzicht in woordvorming.

Wenk: Je kan de leerlingen woorden laten ontleden en zelf onbekende woorden laten interpreteren. Mogelijkheden: woordfamilies (samenstellingen, afleidingen, voor- en achtervoegsels), leenwoorden. Je kan daarvoor bv. vertrekken vanuit betekenisverwarring (bv. exciting – excited).

Extra: Je kan ook het verschil tussen morfemen en fonemen duiden.

LPD 16 De leerlingen lichten gelijkenissen en verschillen tussen talen toe om hun inzicht in taalfamilies en prototaal te vergroten.

★ Indo-Europese en andere taalfamilies

Syntactische aspecten

Morfologische aspecten

Lexicale aspecten

Semantische aspecten

Samenhang derde graad: III-FraS-d LPD 16; III-EngS'-d LPD 20; III-FraS'-d LPD 20; III-EngS''-d LPD 21; III-FraS''-d LPD 21; III-NedS-d LPD 20, III-NedS'-d LPD 21; III-Lat-d LPD 2; III-Gri-d LPD 2

2de graad: II-EngS-d LPD 15

Duiding: De leerlingen zetten bij het vergelijken hun eigen meertalig repertoire in: kennis van het Nederlands en van andere talen.

Wenk: In de tweede graad Moderne talen geven de leerlingen syntactische en lexicale verschillen en gelijkenissen tussen talen aan. In de derde graad wordt dit uitgebreid met het historische perspectief (prototaal), taalfamilies, morfologische en semantische (betekenisdragende) aspecten.

Wenk: Mogelijkheden: etymologie bv. plaatsnamen; huidige verschillen tussen moderne talen laten verklaren op basis van prototalen, bv. de uitgang in de verleden tijd, klemtonen, 'false friends', historische evolutie van naamvallen.
Je spreekt best af met de taalleraren wat bij het vak Frans en wat bij het vak Engels aan bod komt.

LPD 17 De leerlingen zetten doelgericht strategieën in ter ondersteuning van informatieverwerking en communicatieve handelingen.

2de graad: II-Eng'-d LPD 10; II-EngS-d LPD 16

Duiding: Strategieën hebben betrekking op inzicht in taalgebruik toepassen, lees-, luister-, spreek- en schrijfvaardigheden.

Wenk: Het is niet de bedoeling om strategieën theoretisch te benaderen. Je begeleidt de leerlingen en helpt hen steeds zelfstandiger te worden bij het kiezen van de gepaste strategie.

Wenk: Strategieën bij receptieve vaardigheden

- met lees- en luisterdoel rekening houden;
- voorkennis activeren;
- inhoud voorspellen;
- verbale en non-verbale communicatie en non-verbaal gedrag herkennen;
- hoofd- en bijzaken onderscheiden en gedachtegang reconstrueren;
- lay-out, afbeeldingen en visuele ondersteunende elementen gebruiken;
- tekststructuur, signaal- en verwijswaarden, titels en benadrukte woorden herkennen;
- vragen stellen;
- bepalen of het achterhalen van de betekenis van een onbekend woord belangrijk is;
- ...

Wenk: Strategieën om betekenis van woorden te achterhalen via

- de context (visuele en tekstuele);
- woorddelen;
- taalverwantschap;
- betekenisonderhandeling;
- talige hulpmiddelen, bv. (digitaal) woordenboek ...
- ...

Wenk: Strategieën bij productieve vaardigheden

- met spreek- en schrijfdool rekening houden;
- voorkennis activeren;
- met de ontvanger rekening houden, bv. het gepast inzetten van lichaamstaal;
- rekening houden met effecten van non-verbaal gedrag;
- visuele ondersteunende elementen gebruiken;
- talige hulpmiddelen gebruiken, bv. (digitaal) woordenboek, tekstcontrole, uitspraakapp, model, voorbeeld ...;
- lay-out, tekststructuur, signaal- en verwijswaarden, titels en benadrukte woorden gebruiken;
- eigen tekst nakijken;
- talige middelen herkennen om de mate van subjectiviteit of objectiviteit uit te drukken;
- ...

Wenk: Strategieën bijkomend voor interactieve vaardigheden

- met doel van de interactie rekening houden;
- op wat de ander zegt of schrijft inspelen;
- elementen van lichaamstaal en intonatie herkennen en zelf doelgericht inzetten;
- taalgebruik aanpassen aan de ontvanger;
- vragen om hulp/opheldering zoals trager spreken, herhalen of om herhaling vragen, herformuleren, doorvragen en zelf hulp/opheldering bieden;

– ...

Wenk: De leerlingen zetten strategieën in als de communicatie het doel of de doelgroep dreigt niet te bereiken. Het gaat dan bv. om deze strategieën:

- zinnen herlezen;
- achtergrondruis uitschakelen;
- om herhaling vragen;
- zich afzonderen;
- een talig hulpmiddel gebruiken;
- de communicatie uitstellen naar een later moment;
- om hulp vragen (aan een medeleerling, de leraar ...);
- ...

4.5 Onderzoekscompetentie

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 18 # De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met specifieke inhouden van dit leerplan.

Samenhang derde graad: I-II-III-GFL LPD 21, 22, 23, 27

Duiding: Specifieke inhouden zoals literaire analyse, taalkunde (sociolinguïstiek, taalsystematiek), communicatieve vaardigheden (samenvatten), interculturele communicatie.

Wenk: Bij fasen in een onderzoekscyclus kan je denken aan: oriëntatie, probleem(stelling) of onderzoeksvraag, onderzoeksmethode, gegevensverzameling, analyse, conclusie, rapportering. Afhankelijk van de context kunnen een of meerdere fasen in de onderzoekscyclus zelfstandig of onder begeleiding gebeuren.

Wenk: Leerplandoelen uit de krachtlijn en de rubriek “betekenisvol leren en kiezen” van het Gemeenschappelijk funderend leerplan bereiden voor op een onderzoekscyclus. Leerlingen leren zo vanaf het eerste jaar om doelgericht informatie op te zoeken in diverse bronnen, de informatie doelgericht te beoordelen en te verwerken op een kritische en systematische manier. Ook leren ze om cyclisch te reflecteren over hun eigen leerproces en dat doelgericht bij te sturen. In het Gemeenschappelijk funderend leerplan vind je suggesties om met die doelen aan de slag te gaan en een leerlijn op te bouwen waardoor leerlingen in de derde graad in staat zijn om een onderzoekscyclus te doorlopen.

5 Lexicon en pop-ups

5.1 Lexicon

Het lexicon bevat een verduidelijking bij de begrippen die in het leerplan worden gebruikt. Die verduidelijking gebeurt enkel ten behoeve van de leraar.

Argumentatieve teksten

In argumentatieve teksten voert de schrijver of spreker argumenten aan ter ondersteuning van een stelling of standpunt, bv. betoog.

Beleefdheidsconventies

Beleefdheidsconventies zijn alle (impliciete) afspraken die horen bij het taalgebruik in bepaalde contexten. Daaronder kunnen vallen: het gepaste stemvolume gebruiken, op een geschikt moment het woord nemen, interesse tonen in wat gezegd wordt ...

Doelgericht

Doelgericht slaat op het feit dat de taalgebruiker via het begrijpen of het produceren van talige boodschappen bepaalde doelen probeert te bereiken. Bv. ik vraag in de supermarkt waar ik een bepaald product kan vinden, ik luister naar het weerbericht om te weten hoe ik me moet kleden, ik lees de rest van een verhaal om te weten te komen hoe het afloopt, enz. Om geslaagd te communiceren houdt hij rekening met de communicatieve situatie. De verwerking van de tekst (receptief) en de kwaliteit van de tekst (productief) worden afgemeten aan de mate waarin het doel vlot, succesvol en gepast bereikt is. Dat gebeurt bij voorkeur in betekenisvolle, authentieke of semi-authentieke situaties.

Hoofdgedachte

De hoofdgedachte is het belangrijkste wat over het onderwerp wordt gezegd. Het is m.a.w. de centrale boodschap die de spreker of schrijver tracht over te brengen en die je in één of twee zinnen kan weergeven.

Hoofdpunten

De hoofdpunten zijn alle inhoudelijke elementen die ondersteunend zijn voor de hoofdgedachte.

Informatiedichtheid

Informatiedichtheid is de hoeveelheid informatie die een tekst bevat in verhouding tot de lengte van de tekst: een tekst waarin de informatie heel compact wordt aangeboden, heeft een hogere informatiedichtheid dan een lange tekst met dezelfde informatie.

Informatieve teksten

Informatieve teksten zijn teksten waarin voornamelijk feitelijke informatie wordt meegedeeld, bv. krantenbericht.

Interactie

Interactie is een vorm van directe communicatie waarbij er een onmiddellijke wisselwerking mogelijk is, met een zekere mate van onvoorspelbaarheid en spontaneïteit.

Literaire teksten

Literaire teksten zijn schriftelijke of mondelinge teksten die een esthetische waarde hebben en die vaak een emotioneel effect bij de ontvanger beogen. Literaire teksten dienen in brede zin te worden geïnterpreteerd. Het kan zowel over cartoon, graphic novel, lied(tekst), film(tekst), brief, essay, slam poetry, autobiografie, roman ... als over mengvormen gaan.

Narratieve teksten

Narratieve teksten zijn verhalende teksten, bv. reisverhaal.

Onderwerp (van de tekst)

Het onderwerp van de tekst geeft in één of enkele woorden weer waarover de tekst gaat.

Opiniërende teksten

Opiniërende teksten zijn teksten waarin de schrijver of spreker een mening of standpunt geeft, bv. review.

Persuasieve teksten

Persuasieve teksten hebben tot doel de lezer of luisteraar te overtuigen van een standpunt om daarmee zijn gedachten te beïnvloeden, bv. reclameboodschap.

Prescriptieve teksten

Prescriptieve teksten hebben als doel het handelen van de ontvanger te sturen, bv. recept.

(taal)Register

De term (taal)register verwijst naar het taalgebruik dat gebonden is aan een bepaalde situatie, waarbij het zowel om lexicale als om syntactische elementen kan gaan.

Woordcombinaties

Woordcombinaties zijn vaste combinaties van woorden (voorzetsels of zelfstandige naamwoorden bij werkwoorden), bv. to have breakfast, to be interested in.

Woordfamilies

Een woordfamilie bestaat uit een woord en zijn afleidingen, verbuigingen, samenstellingen.

5.2 Pop-ups

Tekstkenmerken voor receptie

Afbakening kenmerken van aangeboden teksten:

(Lu: Luisteren/Le: Lezen)	Lu	Le
Tekstsoorten		
Ruime variatie, inclusief wetenschappelijke teksten		
Onderwerp		
Vrij concrete tot vrij algemene of abstracte inhoud		
Uiterlijke tekstkenmerken		
Vrij duidelijke lay-out		
Met achtergrondruis		
Normaal spreektempo		
Natuurlijke intonatie		

Heldere uitspraak, duidelijke articulatie		
Met lichte afwijking ten opzichte van de standaardtaal		
Structuur/Samenhang		
Tekststructuur met een zekere mate van complexiteit		
Vrij grote en herkenbare samenhang		
Zinsbouw met een zekere mate van complexiteit		
Lengte		
Lang		
Informatiedichtheid		
Vrij hoge informatiedichtheid		
Woordenschat		
Hoofdzakelijk frequente en minder frequente woorden, woordcombinaties en vaste uitdrukkingen uit een brede waaier aan relevante thema's binnen het persoonlijke, publieke en educatieve domein		

Minimumvereisten voor productie

(Spr: Spreken/Sch: Schrijven)	Spr	Sch
Tekstsoorten		
Ruime variatie		
Onderwerp		
Vrij concrete tot vrij algemene of abstracte inhoud		
Uiterlijke tekstenmerken		
Zinsbouw met een zekere mate van complexiteit		
Gepaste lay-out		
Heldere doorlopende tekst die over het algemeen te begrijpen is; spelling, leestekengebruik en lay-out staan tekstbegrip niet in de weg		
Gepaste lichaamstaal		
Uitspraak is over het algemeen duidelijk te verstaan en begrip van de boodschap komt meestal niet in het gedrang, ondanks mogelijke uitspraakfouten		
Kan zich betrekkelijk vlot uitdrukken ondanks mogelijke pauzes of herstelacties		
Structuur/Samenhang		
Duidelijk herkenbare tekstopbouw en tekstopbouwende elementen: titel, alinea		

Gepaste en duidelijk herkenbare tekststructuur met een zekere mate van complexiteit		
Duidelijk herkenbare tekstverbanden		
Lengte		
Vrij lang		
Woordenschat		
Beheersing van hoofdzakelijk frequente woorden, woordcombinaties en vaste uitdrukkingen om zich uit te drukken over een brede waaier aan relevante thema's binnen het persoonlijke, publieke en educatieve domein al kunnen lexicale beperkingen leiden tot moeite met formulering		
Grammatica		
Over het algemeen goede beheersing van eerder en nieuwverworven grammaticale structuren, al kan invloed vanuit andere talen merkbaar zijn; fouten komen voor, maar begrip van boodschap door ontvanger komt meestal niet in het gedrang		
Taalvariëteit		
Gepast register		
Ondersteuning		
Met behulp van ondersteunende middelen		

Bijkomende minimumvereisten voor samenvatten

Minimumvereisten van geproduceerde tekst - samenvatten
- Herformulering op het vlak van woordgebruik en zinsbouw - Duidelijke tekstverbanden - Taal afgestemd op het doel en de doelgroep

Minimumvereisten voor interactie

(MI: Mondelinge interactie/SI: Schriftelijke interactie)	MI	SI
Tekstsoorten		
Ruime variatie		
Onderwerp		
Vrij concrete tot vrij algemene of abstracte inhoud		
Uiterlijke tekstenkenmerken		
Zinsbouw met een zekere mate van complexiteit		
Gepaste lay-out		

Heldere doorlopende tekst die over het algemeen te begrijpen is; spelling, leestekengebruik en lay-out staan tekstbegrip niet in de weg		
Gepaste lichaamstaal		
Uitspraak is over het algemeen duidelijk te verstaan en begrip van de boodschap komt meestal niet in het gedrang, ondanks mogelijke uitspraakfouten		
Kan zich betrekkelijk vlot uitdrukken ondanks mogelijke pauzes of herstelacties		
Structuur/ Samenhang		
Gepaste en duidelijk herkenbare tekststructuur met een zekere mate van complexiteit		
Duidelijk herkenbare tekstverbanden		
Lengte		
Vrij lang		
Inbreng en participatie		
Kan onvoorbereid met enig vertrouwen communiceren in minder alledaagse situaties		
Kan een gesprek beginnen, gaande houden en beëindigen		
Kan ingrijpen in een discussie en de juiste frase gebruiken om aan het woord te komen		
Woordenschat		
Beheersing van hoofdzakelijk frequente woorden, woordcombinaties en vaste uitdrukkingen om zich uit te drukken over een brede waaier aan relevante thema's binnen het persoonlijke, publieke en educatieve domein al kunnen lexicale beperkingen leiden tot moeite met formulering		
Grammatica		
Over het algemeen goede beheersing van eerder en nieuwverworven grammaticale structuren, al kan invloed vanuit andere talen merkbaar zijn; fouten komen voor, maar begrip van boodschap door ontvanger komt meestal niet in het gedrang		
Taalvariëteit		
Gepast register		
Gepaste beleefdheidsconventies bij taalhandelingen		
Ondersteuning		
Met behulp van ondersteunende middelen		

Kenmerken woordenschat voor receptie

Woordenschat	Lu	Le
---------------------	-----------	-----------

Hoofdzakelijk frequente en minder frequente woorden, woordcombinaties en vaste uitdrukkingen uit een brede waaier aan relevante thema's binnen het persoonlijke, publieke en educatieve domein		
--	--	--

Minimumvereisten woordenschat voor productie en interactie

Woordenschat	Spr	Sch
Beheersing van hoofdzakelijk frequente woorden, woordcombinaties en vaste uitdrukkingen om zich uit te drukken over een brede waaier aan relevante thema's binnen het persoonlijke, publieke en educatieve domein al kunnen lexicale beperkingen leiden tot moeite met formulering		

Taalsysteem

Elementen die in de eerste en tweede graad aan bod komen, staan oranje, cursief gedrukt in de overzichtstabel.

Morfologische elementen	<i>zelfstandige naamwoorden</i>	<i>getal, genitief</i>
	<i>'determiners'</i>	<i>lidwoorden</i>
		<i>aanwijzende</i>
		<i>bezittelijke</i>
		<i>vragende</i>
		<i>'quantifiers'</i>
	<i>voornaamwoorden</i>	<i>persoonlijke (subject, object), plaats</i>
		<i>aanwijzende</i>
		<i>bezittelijke</i>
		<i>vragende</i>
		<i>onbepaalde</i>
		<i>betrekkelijke</i>
	<i>hoofd- en rangtelwoorden</i>	
	<i>bijvoeglijke naamwoorden</i>	<i>plaats</i>
		<i>trappen van vergelijking</i>
	<i>regelmatige en onregelmatige werkwoorden</i> <i>do om iets te benadrukken</i> <i>onpersoonlijke werkwoorden</i>	<i>present simple, present continuous, present perfect simple, present perfect continuous</i>
		<i>past simple, past continuous, past perfect</i>

	<i>frequente modal verbs</i>	<i>future simple, going to future, future perfect</i>
	frequente semi-auxiliaries	<i>imperative</i>
		<i>infinitive</i>
		gerund
	voorzetsels en voorzetselgroepen <i>frequente voorzetsels en voorzetselgroepen</i>	
	bijwoorden op -ly en andere vormen, trappen van vergelijking <i>frequente bijwoorden op -ly</i>	
	nevenschikkende en onderschikkende voegwoorden <i>frequente nevenschikkende en onderschikkende voegwoorden</i>	
Syntaxis	<i>ontkennende/bevestigende zinnen, mededelende/vragende/bevelende/uitroepende zinnen</i>	
	<i>betrekkelijke bijzinnen met that, who, whose, which, when, where, why</i>	
	<i>voorwaardelijke zinnen: the conditional (zero, first, second, third)</i>	
	indirecte vraag en rede	
	actieve en passieve zinnen	
Fonologische elementen	<i>zinsklemtoon, letters van het alfabet</i>	
	<i>uitspraak van klanken en klankencombinaties: woordaccent, articulatie, intonatie en ritme</i>	
	<i>relatie schrift- en klankbeeld</i>	
	<i>specifieke grafieën en klanken</i>	
Spelling	spelling van in te zetten woorden	

6 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Een leslokaal

- dat qua grootte, akoestiek en inrichting geschikt is om communicatieve werkvormen te organiseren;
- met een (draagbare) computer waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden is;
- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid;
- met de mogelijkheid om (niet-)digitale woordenboeken, naslagwerken en bronnen aangepast aan het taalniveau van de leerlingen te raadplegen.

Toegang tot (mobile) devices voor leerlingen.

7 Glossarium

In het glossarium vind je synoniemen voor en een toelichting bij een aantal handelingswerkwoorden die je terugvindt in leerplandoelen en (specifieke) minimumdoelen van verschillende graden.

Handelingswerkwoord	Synoniem	Toelichting
Analyseren		Verbanden zoeken tussen gegeven data en een (eigen) besluit trekken
Beargumenteren	Verklaren	Motiveren, uitleggen waarom
Beoordelen	Evalueren	Een gemotiveerd waardeoordeel geven
Berekenen	Berekeningen uitvoeren	
Berekeningen uitvoeren	Berekenen	
Beschrijven	Toelichten, uitleggen	
Betekenis geven aan	Interpreteren	
Een (...) cyclus doorlopen	Een (...) proces doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Een (...) proces doorlopen	Een (...) cyclus doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Evalueren	Beoordelen	
Gebruiken	Hanteren, inzetten, toepassen	
Hanteren	Gebruiken, inzetten, toepassen	
Identificeren		Benoemen; aangeven met woorden, beelden ...
Illustreeren		Beschrijven (toelichten, uitleggen) aan de hand van voorbeelden
In dialoog gaan over	In interactie gaan over	
In interactie gaan over	In dialoog gaan over	
Interpreteren	Betekenis geven aan	
Inzetten	Gebruiken, hanteren, toepassen	
Kritisch omgaan met	Kritisch gebruiken	
Kwantificeren		Beredeneren door gebruik te maken van verbanden, formules, vergelijkingen ...
Onderzoeken	Onderzoek voeren	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Onderzoek voeren	Onderzoeken	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Reflecteren over		Kritisch nadenken over en argumenten afwegen zoals in een dialoog, een gedachtewisseling, een paper
Testen	Toetsen	
Toelichten	Beschrijven, uitleggen	

Toepassen	Gebruiken, hanteren, inzetten	
Toetsen	Testen	
Uitleggen	Beschrijven, toelichten	
Verklaren	Beargumenteren	Motiveren, uitleggen waarom

8 Concordantie

8.1 Concordantietabel

De concordantietabel geeft duidelijk aan welke leerplandoelen de minimumdoelen van de basisvorming (MD) en de specifieke minimumdoelen (SMD) realiseren.

Leerplandoel	Minimumdoelen en specifieke minimumdoelen
1	MD 03.01; SMD 02.14.01
2	MD 03.02; SMD 02.14.02
3	SMD 02.16.01
4	MD 03.03; SMD 02.14.03
5+	-
6	MD 03.04; SMD 02.14.04
7	MD 03.08
8	SMD 02.02.02
9	MD 03.09
10	SMD 02.20.01
11	SMD 02.20.02
12	MD 03.06
13	SMD 02.18.01
14	MD 03.07; SMD 02.14.05
15	SMD 02.18.02
16	SMD 02.01.01
17	MD 03.05
18	SMD 01.01.01

8.2 Minimumdoelen basisvorming

- 03.01 De leerlingen bepalen het onderwerp, de hoofdgedachte en de hoofdpunten bij het doelgericht lezen en beluisteren van teksten.
Teksten in het Engels en in het Frans
Tekstkenmerken voor receptie:
- Tekststructuur met een zekere mate van complexiteit
 - Vrij grote en herkenbare samenhang
 - Hoofdzakelijk frequente en minder frequente woorden, woordcombinaties en vaste uitdrukkingen uit een brede waaier aan relevante thema's binnen het persoonlijke, publieke en educatieve domein
 - Vrij concrete tot vrij algemene of abstracte inhoud
 - Vrij hoge informatiedichtheid
 - Zinsbouw met een zekere mate van complexiteit
 - Vrij lange teksten
 - Ruime variatie aan tekstsoorten
- Bijkomend voor schriftelijke receptie:
- Vrij duidelijke lay-out
- Bijkomend voor mondelinge receptie:
- Met achtergrondruis
 - Normaal spreektempo
 - Natuurlijke intonatie
 - Heldere uitspraak, duidelijke articulatie
 - Met lichte afwijking ten opzichte van de standaardtaal
- 03.02 De leerlingen selecteren relevante informatie bij het lezen en beluisteren van teksten.
Teksten in het Engels en in het Frans
Tekstkenmerken voor receptie
- 03.03 De leerlingen spreken en schrijven doelgericht.
In het Engels en in het Frans
Minimumvereisten voor productie:
- Gepaste en duidelijk herkenbare tekststructuur met een beperkte mate van complexiteit
 - Duidelijk herkenbare tekstverbanden
 - Beheersing van hoofdzakelijk frequente woorden, woordcombinaties en vaste uitdrukkingen om zich uit te drukken over een brede waaier aan relevante thema's binnen het persoonlijke, publieke en educatieve domein al kunnen lexicale beperkingen leiden tot herhaling, tot omhaal van woorden en tot moeite met formulering
 - Vrij concrete tot vrij algemene of abstracte inhoud
 - Over het algemeen goede beheersing van eerder en nieuwverworven grammaticale structuren, maar met merkbare invloed vanuit de moedertaal; fouten komen voor, maar begrip van boodschap door ontvanger komt meestal niet in het gedrang
 - Zinsbouw met een beperkte mate van complexiteit
 - Gepast register
 - Vrij korte teksten en af en toe langere teksten
 - Ruime variatie aan tekstsoorten
- Bijkomend voor schriftelijke productie:
- Duidelijk herkenbare tekstopbouw en tekstopbouwende elementen: titel, alinea
 - Gepaste lay-out
 - Heldere doorlopende tekst die over het algemeen te begrijpen is; spelling, leestekengebruik en lay-out staan tekstbegrip niet in de weg
- Bijkomend voor mondelinge productie:
- Gepaste lichaamstaal

- Uitspraak is over het algemeen duidelijk te verstaan en begrip van de boodschap komt meestal niet in het gedrang ondanks mogelijke uitspraakfouten
 - Kan zich betrekkelijk vlot uitdrukken ondanks mogelijke pauzes of herstelacties
- Met behulp van ondersteunende middelen
- 03.04 De leerlingen nemen doelgericht deel aan mondelinge en schriftelijke interactie.
In het Engels en in het Frans
Tekstkenmerken voor receptie
Minimumvereisten voor productie
Bijkomend voor mondelinge en schriftelijke interactie:
- Gepaste beleefdheidsconventies bij taalhandelingen
- Bijkomend voor mondelinge interactie:
- Kan onvoorbereid met enig vertrouwen communiceren in minder alledaagse situaties
 - Kan een gesprek beginnen, gaande houden en beëindigen
 - Kan ingrijpen in een discussie en de juiste frase gebruiken om aan het woord te komen
- 03.05 De leerlingen zetten doelgericht strategieën in ter ondersteuning van informatieverwerking en communicatieve handelingen.
in het Engels en in het Frans
Voetnoot:
Dit minimumdoel wordt doelgericht ingezet in functie van alle andere minimumdoelen binnen sleutelcompetentie 3.
Rekening houdend met de context waarin het minimumdoel aan bod komt.
- 03.06 De leerlingen zetten eerder en nieuwverworven woordenschat in ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.
In het Engels en in het Frans
Tekstkenmerken voor receptie
Minimumvereisten voor productie
- 03.07 De leerlingen passen inzicht in het taalsysteem toe ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.
Onderliggende (kennis)elementen:
Onderstaande elementen gelden voor het Frans én het Engels, tenzij gespecificeerd dat ze enkel voor het Frans of het Engels gelden door de aanduiding van respectievelijk [F] of [E].
- Voornaamwoorden: plaats van de meest frequente combinaties [F]
 - Werkwoorden: gérondif [F]; frequente vormen van conditionnel passé [F]; subjonctif présent [F]; gerund [E]
 - Frequentie semi-auxiliaires [F], semi-auxiliaires [E]
 - Voorzetsels en voorzetselgroepen
 - Nevenschikkende en onderschikkende voegwoorden
 - Bijwoorden: op -ment [F], -ly [E] en andere vormen, trappen van vergelijking
 - Indirecte vraag en rede
 - Actieve en passieve zinnen
 - Gebruik van de subjonctif na werkwoorden (sentiment, volonté, nécessité) [F]
 - Spelling van in te zetten woorden
- 03.08 De leerlingen geven bij het lezen en beluisteren van teksten overeenkomsten en verschillen aan tussen de eigen en andere maatschappijen en culturen, waarin de doeltaal wordt gesproken.
Teksten in het Engels en in het Frans
- 03.09 De leerlingen verwoorden de eigen beleving en interpretatie van literaire teksten in de doeltaal.
Teksten in het Engels en in het Frans
Voetnoot:
Rekening houdend met de context waarin het minimumdoel aan bod komt.

8.3 Specifieke minimumdoelen

- 01.01.01 De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met inhouden van minstens 1 wetenschapsdomein verbonden aan de studierichting.
- 02.01.01 De leerlingen lichten gelijkenissen en verschillen tussen talen toe om hun inzicht in taalfamilies en prototaal te vergroten.
Onderliggende (kennis)elementen:
- De Indo-Europese en andere taalfamilies; geïsoleerde taal
 - Syntactische aspecten
 - Morfologische aspecten
 - Lexicale aspecten
 - Semantische aspecten
- 02.02.02 De leerlingen analyseren hoe communicatie verloopt in verschillende culturen om hun inzicht in interculturele communicatie te vergroten.
- 02.14.01 De leerlingen bepalen het onderwerp, de hoofdgedachte en de hoofdpunten bij het doelgericht lezen en beluisteren van teksten.
Teksten in het Engels en in het Frans
Tekstkenmerken voor receptie:
- Tekststructuur met een zekere mate van complexiteit
 - Vrij grote en herkenbare samenhang
 - Hoofdzakelijk frequente en minder frequente woorden, woordcombinaties en vaste uitdrukkingen uit een brede waaier aan relevante thema's binnen het persoonlijke, publieke en educatieve domein
 - Vrij concrete tot vrij algemene of abstracte inhoud
 - Vrij hoge informatiedichtheid
 - Zinsbouw met een zekere mate van complexiteit
 - Lange teksten
 - Ruime variatie aan tekstsoorten, [E] inclusief wetenschappelijke teksten
- Bijkomend voor schriftelijke receptie:
- Vrij duidelijke lay-out
- Bijkomend voor mondelinge receptie:
- Met achtergrondruis
 - Normaal spreektempo
 - Natuurlijke intonatie
 - Heldere uitspraak, duidelijke articulatie
 - Met lichte afwijking ten opzichte van de standaardtaal
- 02.14.02 De leerlingen selecteren relevante informatie bij het lezen en beluisteren van teksten.
Teksten in het Engels en in het Frans
Tekstkenmerken voor receptie

- 02.14.03 De leerlingen spreken en schrijven doelgericht.
In het Engels en in het Frans.
Minimumvereisten voor productie:
- Gepaste en duidelijk herkenbare tekststructuur met een zekere mate van complexiteit
 - Duidelijk herkenbare tekstverbanden
 - Beheersing van hoofdzakelijk frequente woorden, woordcombinaties en vaste uitdrukkingen om zich uit te drukken over een brede waaier aan relevante thema's binnen het persoonlijke, publieke en educatieve domein al kunnen lexicale beperkingen leiden tot herhaling, tot omhaal van woorden en tot moeite met formulering
 - Vrij concrete tot vrij algemene of abstracte inhoud
 - Over het algemeen goede beheersing van eerder en nieuwverworven grammaticale structuren, maar met merkbare invloed vanuit de moedertaal; fouten komen voor, maar begrip van boodschap door ontvanger komt meestal niet in het gedrang
 - Zinsbouw met een zekere mate van complexiteit
 - Gepast register
 - Vrij lange teksten
 - Ruime variatie aan tekstsoorten
- Bijkomend voor schriftelijke productie:
- Duidelijk herkenbare tekstopbouw en gebruik van tekstopbouwende elementen: titel, alinea
 - Gepaste lay-out
 - Heldere doorlopende tekst die over het algemeen te begrijpen is; spelling, leestekengebruik en lay-out staan tekstbegrip niet in de weg
- Bijkomend voor mondelinge productie:
- Gepaste lichaamstaal
 - Uitspraak is over het algemeen duidelijk te verstaan en begrip van de boodschap komt meestal niet in het gedrang ondanks mogelijke uitspraakfouten
 - Kan zich betrekkelijk vlot uitdrukken ondanks mogelijke pauzes of herstelacties
- Met behulp van ondersteunende middelen
- 02.14.04 De leerlingen nemen doelgericht deel aan mondelinge en schriftelijke interactie.
In het Engels en in het Frans
Tekstkenmerken voor receptie
Minimumvereisten voor productie
- 02.14.05 De leerlingen passen inzicht in het taalsysteem toe ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.
Onderliggende (kennis)elementen:
Onderstaande elementen gelden voor het Frans én het Engels, tenzij gespecificeerd dat ze enkel voor het Frans of het Engels gelden door de aanduiding van respectievelijk [F] of [E].
- Werkwoorden: ind. plus-que-parfait [F]; participe présent [F]; conditionnel passé [F]; future perfect [E]
 - Betrekkelijke bijzinnen met ce qui, ce que, ce dont [F]
 - Gebruik van wijzen na frequente voegwoorden en werkwoorden [F]
 - Voorwaardelijke zinnen: l'hypothèse/la condition (met si + ind. présent, + ind. imparfait, + ind. plus-que-parfait) [F], conditional (irrealis) [E]
- 02.16.01 De leerlingen vatten doelgericht teksten samen.
Teksten in het Engels en in het Frans
Tekstkenmerken voor receptie
Minimumvereisten van de geproduceerde tekst:
- Herformulering op het vlak van woordgebruik en zinsbouw
 - Duidelijk herkenbare tekstverbanden
 - Taal afgestemd op het doel en de doelgroep

- 02.18.01 De leerlingen analyseren hoe zinnen taal- en redekundig gevormd worden om hun inzicht in het taalsysteem te vergroten.
Onderliggende (kennis)elementen:
Onderstaande elementen gelden voor het Frans én het Engels, tenzij gespecificeerd dat ze enkel voor het Frans of het Engels gelden door de aanduiding van respectievelijk [F] of [E].
- Nom (substantif) - déterminant (déterminant/adjectif démonstratif, possessif, interrogatif, indéfini, numéral, exclamatif + article) - pronom (personnel, démonstratif, possessif, interrogatif, relatif, indéfini, numéral) - adjectif (qualificatif) - verbe - adverbe - préposition - conjonction (de subordination, de coordination) - interjection [F]
 - Noun - determiner (article, demonstrative, possessive, interrogative, quantifier), pronoun (personal, demonstrative, possessive, interrogative, quantifier, relative) - numeral - adjective - verb - adverb - preposition - conjunction - interjection [E]
 - Verbe - sujet - complément d'objet (direct, indirect) - attribut du sujet - complément d'agent - complément circonstanciel [F]
 - Verb - subject - (direct, indirect, prepositional) object - (subject, object) complement – adverbial [E]
- 02.18.02 De leerlingen analyseren hoe woorden gevormd worden om hun inzicht in het taalsysteem te vergroten.
Onderliggende (kennis)elementen:
- Gebonden morfeem, vrij morfeem
- 02.20.01 De leerlingen analyseren literaire teksten met ondersteuning van literaire concepten.
Teksten in het Engels en in het Frans
Tekstkenmerken:
- Variatie aan genres
- 02.20.02 De leerlingen gaan in de doeltaal in interactie over de relevantie van literaire teksten voor de samenleving waarin ze leven.
Teksten in het Engels en in het Frans

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	3
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	3
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	4
1.4	Differentiatie	4
1.5	Opbouw van leerplannen.....	6
2	Situering	7
2.1	Samenhang met de tweede graad	7
2.2	Samenhang in de derde graad	7
2.2.1	Samenhang met andere leerplannen binnen de finaliteit	7
2.3	Plaats in de lessentabel.....	7
3	Pedagogisch-didactische duiding	7
3.1	Engels en het vormingsconcept	8
3.2	Krachtlijnen	8
3.3	Opbouw.....	9
3.4	Leerlijnen.....	9
3.4.1	Samenhang met de tweede graad	10
3.4.2	Samenhang in de derde graad	10
3.5	Aandachtspunten	12
3.6	Leerplanpagina.....	14
4	Leerplandoelen	14
4.1	Communicatie: receptief, productief, interactief	14
4.2	Identiteit in diversiteit.....	17
4.3	Literatuur	18
4.4	Taalsysteem en taalgebruik ter ondersteuning van de communicatie.....	20
4.5	Onderzoekscompetentie.....	24
5	Lexicon en pop-ups	24
5.1	Lexicon	24
5.2	Pop-ups	26
6	Basisuitrusting	31
7	Glossarium.....	32

8	Concordantie	33
8.1	Concordantietabel.....	33
8.2	Minimumdoelen basisvorming	34
8.3	Specifieke minimumdoelen.....	36